

Broj: 03/10-50-19-177-23/17
Sarajevo, 11.12.2017.

Istraživanje broj: **268**
Vrsta istraživanja: **AN**

**ZAŠTITA PROIZVOĐAČA PČELARSKIH PROIZVODA
TE LJEKOVITOG, AROMATIČNOG I ZAČINSKOG BILJA
U EVROPSKOJ UNIJI**

Pripremila:
Nihada Jeleč

Deskriptor: poljoprivreda

Istraživanje je namijenjeno poslanicima i delegatima, koji mogu postaviti dodatna pitanja, sugestije i komentare na email adresu: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Javnost Bosne i Hercegovine može komentirati radove, ali Istraživački sektor nema mogućnost da odgovara na komentare i diskutira o istraživanju.

Informacije navedene u sadržaju istraživanja važeće su u trenutku pripreme istraživanja i one se ne ažuriraju nakon objave istraživanja.

Istraživanje ne odražava zvaničan stav Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (PSBiH).

Sadržaj

I. Uvod	3
II. Zajednička poljoprivredna politika Evropske unije	3
III. Zaštita proizvođača pčelarskih proizvoda.....	4
III.a Propisi Evropske unije o sektoru pčelarskih proizvoda	4
III.b Pčelarski program Hrvatske	10
III.c Pčelarski program Francuske	15
III.d Pčelarski program Italije	15
III.e Pčelarski program Nizozemske	16
III.f Pčelarski program Španije	16
III.g Analiza pčelarskih programa u pet država EU	17
IV. Zaštita proizvođača ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja	17
IV.a Propisi EU o ekološkom uzgoju.....	18
IV.b Uzgoj ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja u Hrvatskoj.....	18
V. Izvori	20

ZAŠTITA PROIZVOĐAČA PČELARSKIH PROIZVODA TE LJEKOVITOG, AROMATIČNOG I ZAČINSKOG BILJA U EVROPSKOJ UNIJI

I. Uvod

U skladu sa zahtjevom naručioca, ovaj istraživački rad fokusiran je na mjere koje Evropska unija primjenjuje kako bi zaštitila proizvođače pčelarskih proizvoda i poljoprivrednike koji se bave uzgojem ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja u Evropskoj uniji.

Na nivou EU i u državama članicama postoje posebni propisi o sektoru pčelarskih proizvoda i poseban program podrške tom sektoru, pa smo u radu naveli detaljne i konkretne podatke o podsticajima koji su na raspolaganju pčelarima i njihovim udruženjima u Francuskoj, Hrvatskoj, Italiji, Nizozemskoj i Španiji.

Međutim, iste podatke nismo mogli pronaći za poljoprivrednike koji se bave uzgojem ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja, jer ova oblast nije uređena na isti način kao zaštita proizvođača pčelarskih proizvoda. Mjere njihove zaštite i podsticaji koje mogu dobiti provode se kroz šire programe namijenjene poljoprivredi i ruralnom razvoju, zaštiti okoliša itd. Zbog toga smo naveli samo dostupne podatke o uzgajivačima ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja u Hrvatskoj.

II. Zajednička poljoprivredna politika Evropske unije

Proizvodnja pčelarskih proizvoda, ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja ubraja se u Zajedničku poljoprivrednu politiku (ZPP) Evropske unije. Inače, poljoprivreda je jedini sektor koji se direktno finansira iz budžeta EU, odnosno izdaci na evropskom nivou zamjenjuju državne izdatke.¹ ZPP je najvažnija politika unije, a trenutno predstavlja oko 38% godišnjeg budžeta EU-a. „Prema Višegodišnjem finansijskom okviru od 2014. do 2020. godine za ZPP je izdvojeno 408,31 milijarde eura.“² Udio ZPP-a se postepeno smanjuje od 1984. godine, kada je iznosio 72%, iako se broj poljoprivrednika udvostručio zbog proširenja EU-a. U Evropskoj uniji danas ima 12 miliona poljoprivrednika s punim radnim vremenom. Poljoprivreda i poljoprivredno-prehrambena industrija, koja zavisi od opskrbe iz poljoprivrednog sektora, imaju zajedno udio od 6 % BDP EU-a, s 15 miliona preduzeća i 46 miliona radnih mjesta. ZPP se primjenjuje i razvija od 1962. godine, a u 2013. godini je započeta reforma, koja ima tri prioriteta: garantirati održivu proizvodnju hrane, osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i poticati uravnoteženi razvoj svih ruralnih područja EU-a.³

¹ Podaci preuzeti s internetske stranice Evropske komisije, *Zajednička poljoprivredna politika* http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-631_hr.htm i https://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview_hr (datum pristupa 28. novembar 2017.)

² *How the EU budget is spent, Common Agricultural Policy – Pillar II*, Briefing Istraživačkog sektora Evropskog parlamenta, juli 2016. Izvor: internetska stranica Evropskog parlamenta [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/586623/EPRS_BRI\(2016\)586623_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/586623/EPRS_BRI(2016)586623_EN.pdf) (datum pristupa 11. decembar 2017.)

³ Podaci preuzeti s internetske stranice Evropske komisije, *Zajednička poljoprivredna politika*

U kontekstu zaštite poljoprivrednika koji se bave pčelarstvom i uzgojem ljekovitog i aromatičnog bilja, važno je objasniti kako se koristi budžet ZPP-a. Budžet ZPP-a pokriva tri vrste troškova:

- potporu dohotku poljoprivrednika i poštivanju održivih poljoprivrednih praksi: direktne uplate, koje su uvjetovane poštivanjem strogih evropskih normi u pogledu sigurnosti hrane, zaštite okoliša i zdravlja te dobrobiti životinja. Te uplate u cijelosti finansira EU kroz Evropski fond za garancije u poljoprivredi i one predstavljaju oko 70% budžeta ZPP-a. Reforma iz juna 2013. predviđa da 30% izravnih plaćanja evropskim poljoprivrednicima bude povezano s njihovim poštivanjem održivih poljoprivrednih praksi koje pogoduju kvaliteti tla, bioraznolikosti i općenito okolišu, kao što je primjerice diversifikacija kultura, očuvanje trajnih pašnjaka ili pak očuvanje ekoloških područja na gospodarstvima;
- mjere potpore tržištu: pokreću se, primjerice, kada loši vremenski uvjeti destabiliziraju tržišta; ta plaćanja predstavljaju manje od 10 % budžeta ZPP-a;
- mjere ruralnog razvoja: mjere potpore poljoprivrednicima za osuvremenjivanje njihovih gospodarstava i za postizanje veće konkurentnosti vodeći pri tom računa o zaštiti okoliša, pridonoseći diversifikaciji poljoprivrednih i nepoljoprivrednih djelatnosti te vitalnosti ruralnih zajednica; ova plaćanja dijelom finansiraju države članice, a načelno su višegodišnja i čine oko 20% budžeta ZPP-a, kroz Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.

Visine potpora poljoprivrednicima u EU mogu varirati od jednog poljoprivrednog gospodarstva do drugog, od jedne države članice do druge, od jedne regije do druge. Jedan od glavnih ciljeva reforme ZPP-a iz 2013. godine je smanjivanje razlike u visini potpora tokom razdoblja od 2014. do 2020. među državama članicama, regijama i poljoprivrednicima. Time će ZPP postati pravednija. Kada se radi o državama članicama koje su pristupile EU-u nakon 2004. godine, ova se direktna plaćanja temelje na paušalnom iznosu po hektaru koji je jednak za sve poljoprivrednike tih država članica. Reforma iz 2013. godine uvodi novu vrstu potpore mladim poljoprivrednicima: bonus mladim poljoprivrednicima u visini od 25% iznosa izravnih plaćanja tokom prvih pet godina djelatnosti.⁴

III. Zaštita proizvođača pčelarskih proizvoda

III.a Propisi Evropske unije o sektoru pčelarskih proizvoda

Proizvodnja pčelarskih proizvoda je izuzetno važna u Evropskoj uniji. Sastavni je dio Zajedničke poljoprivredne politike. Zaštita proizvođača pčelarskih proizvoda je regulirana, prije svega, zakonodavstvom Unije, odnosno nizom uredbi, npr:

- [Uredba \(EU\) br. 1308/2013](#) Evropskog parlamenta i Vijeća od 17. decembra 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007;⁵
- [Delegirana Uredba Komisije \(EU\) 2015/1366](#) od 11. svibnja 2015. o dopuni Uredbe (EZ) br. 1308/2013 Evropskog parlamenta i Vijeća u pogledu potpore u pčelarskom sektoru;⁶

⁴ Internetska stranice Evropske komisije, *Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) i poljoprivreda u Europi – Najčešća pitanja* http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-631_hr.htm (datum pristupa 28. novembar 2017.)

⁵ Službeni list L 347, 20.12.2013.

⁶ Službeni list L 211, 8. 8. 2015.

- [Provedbena Uredba Komisije \(EU\) 2015/1368](#) od 6. kolovoza 2015. o utvrđivanju pravila primjene Uredbe (EU) br. 1308/2013 Evropskog parlamenta i Vijeća u pogledu potpore u pčelarskom sektoru.⁷

Navedene uredbe su u cijelosti obavezujuće i direktno se primjenjuju u svim državama članicama. Na osnovu njih države članice mogu provoditi određene mjere poticanja i zaštite proizvođača pčelarskih proizvoda kroz trogodišnji program, koji odobrava Evropska komisija. „Za pčelarske programe će u 28 država članica EU u periodu od 2017. do 2019. godine biti utrošeno 216 miliona eura, od čega se polovina finansira iz budžeta EU, a polovina iz budžeta država članica“.⁸

Uredba (EU) br. 1308/2013 o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda – ovom Uredbom zamijenjena je Uredba Vijeća (EZ) br. 1234/2007 (3) i njom se utvrđuju nova pravila u pogledu potpore u pčelarskom sektoru.⁹

Preambula Uredbe – dijelovi o pčelarstvu

Kad je u pitanju zaštita i subvencioniranje proizvođača pčelarskih proizvoda, važno je navesti odredbe preambule Uredbe (EU) br. 1308/2013 koje se odnose na pčelarstvo. U preambuli Uredbe je, pored ostalog, navedeno sljedeće:

(5) U skladu s člankom 43. stavkom 3. UFEU-a, Vijeće donosi mjere za utvrđivanje cijena, nameta, potpora i količinskih ograničenja. Kada se primjenjuje članak 43. stavak 3. UFEU-a, ova bi Uredba, radi jasnoće, trebala izričito upućivati na činjenicu da će Vijeće na toj pravnoj osnovi donositi mjere.

(48) Pčelarstvo se odlikuje raznolikošću proizvodnih uvjeta i prinosa te disperzijom i raznolikošću gospodarskih subjekata, kako u fazi proizvodnje tako i u fazi stavljanja na tržište. Osim toga, s obzirom na povećanu učestalost koju određeni tipovi upada u košnice imaju na zdravlje pčela, a osobito širenje varooze u nekoliko država članica zadnjih godina i probleme koje ta bolest uzrokuje za proizvodnju meda, Unija treba i dalje poduzimati mjere budući da se varooza ne može potpuno iskorijeniti te budući da se u borbi protiv nje trebaju koristiti odobreni proizvodi. S obzirom na takve okolnosti i kako bi se poboljšala proizvodnja i stavljanje pčelarskih proizvoda na tržište Unije, potrebno je sastaviti nacionalne programe za taj sektor svake tri godine s ciljem poboljšanja općih uvjeta za proizvodnju i stavljanje pčelarskih proizvoda na tržište. Te bi nacionalne programe trebala dijelom financirati Unija.

(49) Trebalo bi odrediti mjere koje mogu biti obuhvaćene pčelarskim programima. Kako bi se osiguralo da program potpore Unije bude prilagođen najnovijim događajima i da su obuhvaćene mjere učinkovite po pitanju postizanja poboljšanja općih uvjeta za proizvodnju i stavljanje pčelarskih proizvoda na tržište, Komisiji bi trebalo delegirati ovlast za donošenje određenih akata s obzirom na ažuriranje tog popisa prilagodbom postojećih mjera ili uvođenjem novih mjera.

(50) Kako bi se osiguralo učinkovito i uspješno korištenje sredstava Unije namijenjenih pčelarstvu, ovlast za donošenje određenih akata trebalo bi delegirati Komisiji s obzirom na

⁷ Službeni list L 211, 8. 8. 2015.

⁸ Izvor: internetska stranica Evropske komisije, Poljoprivreda i ruralni razvoj, Nacionalni pčelarski programi https://ec.europa.eu/agriculture/honey/programmes_en (datum pristupa 11. decembar 2017.)

⁹ Iz Preambule Delegirane Uredbe Komisije (EU) 2015/1366 o dopuni Uredbe (EZ) br. 1308/2013 u pogledu potpore u pčelarskom sektoru.

izbjegavanje dvostrukog financiranja pčelarskih programa država članica i programa ruralnog razvoja na temelju dodjele financijskog doprinosa Unije svakoj sudjelujućoj državi članici.

(180) Države članice trebale bi biti u mogućnosti provesti nacionalna plaćanja radi sufinanciranja mjera u pčelarstvu propisanih ovom Uredbom kao i za zaštitu pčelinjaka koji su u nepovoljnom položaju zbog strukturnih ili prirodnih uvjeta ili koji su obuhvaćeni programima gospodarskog razvoja, osim nacionalnih plaćanja koja su određena za proizvodnju ili trgovinu.

Odredbe Uredbe (EU) br. 1308/2013 – dijelovi o sektoru pčelarskih proizvoda

Uredbom br. 1308/2013 uspostavlja se zajednička organizacija tržišta poljoprivrednih proizvoda, a koji su navedeni u Prilogu I. Uredbe. Ti poljoprivredni proizvodi dijele se na sektore, a sektor pčelarskih proizvoda obuhvaća prirodni med, matičnu mliječ i propolis (jestivi i nejestivi), pelud i pčelinji vosak.

Uredba u Odjeljku 4. propisuje potporu pčelarskom sektoru. Član 55. definira nacionalne programe i finansiranje.

1. S ciljem poboljšanja općih uvjeta proizvodnje i stavljanja na tržište pčelarskih proizvoda, države članice mogu izraditi nacionalne programe u okviru pčelarskog sektora za trogodišnje razdoblje („pčelarski programi”). Ti programi izrađuju se u suradnji s reprezentativnim organizacijama u području pčelarstva.
2. Doprinos Unije u pčelarskim programima jednak je iznosu od 50 % iznosa rashoda za te programe koje snose države članice, kako je odobreno u skladu s člankom 57. prvim stavkom točkom (c).
3. Da bi ostvarile pravo na doprinose Unije predviđene stavkom 2., države članice dužne su provesti studiju o strukturi proizvodnje i stavljanja na tržište u sektoru pčelarstva na svom državnom području.
4. Sljedeće mjere mogu biti uključene u pčelarske programe:
 - (a) tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara;
 - (b) suzbijanje štetočina u košnicama i bolesti, pogotovo varooze;
 - (c) racionalizacija troškova selećeg pčelarstva;
 - (d) mjere za potporu laboratorija za analizu pčelarskih proizvoda s ciljem potpore pčelarima da svoje proizvode plasiraju na tržište i povećaju njihovu vrijednost;
 - (e) mjere kojima se podupire obnova pčelinjeg fonda u Uniji;
 - (f) suradnja sa specijaliziranim tijelima za provedbu programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda;
 - (g) praćenje tržišta;
 - (h) poboljšanje kvalitete proizvoda s ciljem iskorištavanja potencijala proizvoda na tržištu.

Delegirane ovlasti Evropske komisije precizirane su članom 56. Uredbe na sljedeći način:

1. Kako bi se osiguralo učinkovito i djelotvorno korištenje fondova Unije za pčelarstvo, Komisija je sukladno članku 227. ovlaštena donijeti delegirane akte vezano uz:
 - (a) sprečavanje dvostrukog financiranja u okviru pčelarskih programa i programa ruralnog razvoja država članica;
 - (b) osnovu za dodjelu financijskih doprinosa Unije svakoj sudjelujućoj državi članici na temelju, između ostalog, ukupnog broja pčelinjih košnica u Uniji.
2. Kako bi se osiguralo da je program potpore Unije prilagođen najnovijim razvojem te da su obuhvaćene mjere učinkovite po pitanju poboljšanja općih uvjeta za proizvodnju i stavljanje na tržište pčelarskih proizvoda, Komisija je ovlaštena donijeti delegirane akte u skladu s člankom 227. čija je svrha ažuriranje mjera iz članka 55. stavka 4. koje mogu biti

obuhvaćene pčelarskim programima država članica na način da se dodaju druge mjere ili prilagode postojeće mjere bez njihova uklanjanja. To ažuriranje popisa mjera ne utječe na nacionalne programe donesene prije stupanja na snagu delegiranog akta.

Član 57. Uredbe definira provedbene ovlasti u skladu s postupkom ispitivanja:

Komisija donosi provedbene akte kojima se utvrđuju mjere potrebne za primjenu ovog odjeljka vezane uz:

- (a) sadržaj nacionalnih programa i studija koje provode države članice o strukturi proizvodnje i stavljanja na tržište u njihovim sektorima pčelarstva;
- (b) postupak za preraspodjelu neiskorištenih fondova;
- (c) odobravanje pčelarskih programa koje su podnijele države članice, uključujući dodjelu financijskih doprinosa Unije svakoj sudjelujućoj državi članici i maksimalnu razinu financiranja od strane država članica.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 229. stavka 2.

U članu 215. Uredba propisuje nacionalna plaćanja za pčelarstvo kako slijedi:

Države članice mogu provesti nacionalna plaćanja za zaštitu pčelinjaka koji su u nepovoljnom položaju zbog strukturnih ili prirodnih uvjeta ili koji su obuhvaćeni programima gospodarskog razvoja, osim onih koji su određeni za proizvodnju ili trgovinu.

Važno je napomenuti da Uredba u članu 3. stavu (5.), alineji (b) definira sljedeće: „nepovoljne klimatske pojave koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom” znače vremenske uvjete kao što su mraz, tuča, led, kiša ili suša koji unište više od 30 % prosječne godišnje proizvodnje određenog poljoprivrednika u proteklom trogodišnjem razdoblju ili trogodišnjeg prosjeka temeljenog na proteklom petogodišnjem razdoblju, isključujući najvišu i najnižu ulaznu vrijednost.“ Navedena definicija se koristi i u ostalim dokumentima koji su doneseni na osnovu navedene Uredbe.

Delegirana Uredba Komisije (EU) 2015/1366 o dopuni Uredbe (EZ) br. 1308/2013 u pogledu potpore u pčelarskom sektoru

U preambuli ove uredbe pored ostalog se navodi:

(3) Broj košnica u svakoj sudjelujućoj državi članici pokazatelj je veličine sektora pčelarstva te države članice. Udio svake sudjelujuće države članice u ukupnom broju košnica u Uniji jest jednostavna osnova na temelju koje se pčelarskim programima dodjeljuje doprinos Unije.

(4) Kako bi se osigurala dobra raspodjela sredstava Unije, sudjelujuće države članice trebale bi imati pouzdanu metodu za određivanje broja košnica na svojem državnom području.

(5) S obzirom na to da broj košnica varira tijekom godišnjih doba, nužno je utvrditi razdoblje kada se on utvrđuje.

(6) Nužno je da Komisija zna broj košnica u državama članicama ne samo kako bi se dodijelili doprinosi Unije pčelarskim programima već i kako bi se slijedilo kretanje broja košnica u državama članicama te time ocijenio učinak mjera potpore sektoru pčelarstva i informiralo europske građane. Stoga bi sudjelujuće države članice trebale izvijestiti Komisiju na godišnjoj osnovi o broju košnica utvrđenom u skladu s ovom Uredbom.

(7) Kako bi se svim državama članicama omogućila provedba troškovno učinkovitog pčelarskog programa, trebalo bi utvrditi određeni najmanji mogući iznos potpore Unije po programu.

Odredbe Delegirane Uredbe Komisije (EU) 2015/1366

Član 4. propisuje doprinos Unije pčelarskim programima na sljedeći način:

Doprinos Unije pčelarskim programima dodjeljuje se državama članicama s pčelarskim programima razmjerno prosječnom ukupnom broju košnica koje te države članice prijave u skladu s člankom 3. tijekom dvije kalendarske godine neposredno prije obavješćivanja Komisije o pčelarskim programima. Najmanji doprinos Unije iznosi 25.000 EUR po pčelarskom programu. Ako je iznos sredstava Unije koji država članica zahtijeva za svoj pčelarski program niži od sredstava koja proizlaze iz prvog stavka, doprinos Unije pčelarskim programima ostalih država članica može se povećati razmjerno broju košnica koje su prijavile.

U članu 5. definirano je izbjegavanje dvostrukog financiranja: Države članice osiguravaju da ne postoji dvostruko financiranje pčelarskih programa u okviru potpore pčelarskom sektoru u skladu s člankom 55. Uredbe (EU) br. 1308/2013 i potpore ruralnom razvoju na temelju Uredbe (EU) br. 1305/2013.

Provedbena Uredba Komisije (EU) 2015/1368 o utvrđivanju pravila primjene Uredbe (EU) br. 1308/2013 u pogledu potpore u pčelarskom sektoru

Preambula Provedbene Uredbe

Provedbena Uredba Komisije (EU) 2015/1368 od 6. avgusta 2015. o utvrđivanju pravila primjene Uredbe (EU) br. 1308/2013 Evropskog parlamenta i Vijeća u pogledu potpore u pčelarskom sektoru, pored ostalog, u preambuli navodi sljedeće:

(7) Kako bi osigurale da su uvjeti za odobravanje financiranja Unije ispunjeni, države članice koje sudjeluju trebale bi provoditi administrativne provjere i provjere na licu mjesta. Kada je riječ o provjerama na licu mjesta, države članice trebale bi osigurati provjeru najmanje 5 % podnositelja zahtjeva za potporu. Države članice trebale bi uzeti uzorak za provjeru iz čitave populacije podnositelja zahtjeva koji bi se trebao sastojati od nasumično odabranog dijela, kako bi se dobila reprezentativna stopa pogreške, i dijela odabranog na temelju analize rizika, koji bi trebao biti usredotočen na područja gdje je rizik pogreške najveći.

(8) U skladu s općim pravilima o zaštiti financijskih interesa Unije iz članaka 54., 58. i 63. Uredbe (EU) br. 1306/2013, države članice trebale bi uspostaviti prikladan sustav ispravaka i kazni u slučaju nepravilnosti radi povrata neopravdanih plaćanja i kamata izračunanih u skladu s Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 908/2014. Uz obavijest o programima, države članice trebale bi Komisiji dostaviti i obavijest o tom sustavu.

Odredbe Provedbene Uredbe

U nastavku su navedene samo neke od odredbi Provedbene Uredbe:

Ovom se Uredbom utvrđuju provedbena pravila kojima se uređuje potpora Unije nacionalnim programima za pčelarski sektor iz članka 55. Uredbe (EU) br. 1308/2013 („pčelarski programi”). (Član 1. Provedbene Uredbe)

Za potrebe pčelarskih programa „pčelarska godina” znači razdoblje od 12 uzastopnih mjeseci od 1. kolovoza do 31. srpnja. (*Član 2. Provedbene Uredbe, koji se odnosi na pčelarsku godinu.*)

Svaka država članica Komisiji dostavlja svoj prijedlog jedinstvenog pčelarskog programa za čitavo svoje državno područje najkasnije do 15. ožujka koji prethodi početku prve pčelarske godine predmetnog programa. (*Članak 3. Provedbene Uredbe, koji precizira obavještanje o pčelarskim programima.*)

Komisija odobrava pčelarske programe u skladu s člankom 57. prvim stavkom točkom (c) Uredbe (EU) br. 1308/2013 najkasnije do 15. lipnja koji prethodi početku prve pčelarske godine predmetnog programa. Komisija objavljuje popis odobrenih pčelarskih programa na svojem web-mjestu. (*Član 5. Provedbene Uredbe, koji se odnosi na odobravanje pčelarskih programa.*)

Samo rashodi nastali tijekom provedbe mjera uključenih u pčelarski program države članice ispunjavaju uvjete za doprinos Unije. Plaćanja država članica korisnicima koja se odnose na mjere provedene tijekom svake pčelarske godine izvršavaju se u dvanaestomjesečnom razdoblju koje počinje 16. listopada te pčelarske godine i završava 15. listopada sljedeće godine. (*Član 7. Provedbene Uredbe*)

Države članice provode provjere kako bi osigurale da se ispunjavaju uvjeti za odobravanje financiranja Unije. Te se provjere sastoje od administrativnih provjera i provjera na licu mjesta i u skladu su s načelima iz članka 59. Uredbe (EU) br. 1306/2013.

Kada je riječ o provjerama na licu mjesta, države članice zahtijevaju sljedeće provjere:

- (a) provode li se mjere pčelarskog programa pravilno, posebice investicijske mjere i mjere u području usluga;
- (b) jesu li stvarno nastali rashodi barem jednaki zahtijevanom iznosu potpore;
- (c) ako je potrebno, odgovara li broj prijavljenih košnica stvarnom broju košnica zatečenom kod podnositelja zahtjeva, uzimajući u obzir dodatne podatke o poslovanju u predmetnoj pčelarskoj godini, koje je dostavio pčelar.

Države članice osiguravaju da se provjere na licu mjesta provedu na najmanje 5% podnositelja zahtjeva za potporu u okviru njihovih pčelarskih programa. Uzorci za provjere uzimaju se iz čitave populacije podnositelja zahtjeva i uključuju:

- (a) određeni broj nasumično odabranih podnositelja zahtjeva potreban da bi se osigurala reprezentativna stopa pogreške;
- (b) određeni broj podnositelja zahtjeva odabranih na temelju analize rizika prema sljedećim kriterijima:
 - i. iznos sredstava dodijeljenih korisnicima;
 - ii. vrsta aktivnosti koje se financiraju u okviru mjera pčelarskog programa;
 - iii. zaključci prethodnih provjera na licu mjesta;
 - iv. drugi čimbenici koje određuju države članice.

(*Član 8. Provedbene Uredbe, koji se odnosi na provjere.*)

Kamata na iznos neopravdanih plaćanja za koje je osiguran povrat u skladu s člankom 54. stavkom 1., člankom 58. stavkom 1. točkom (e) ili člankom 63. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 1306/2013 izračunava se u skladu s člankom 27. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014.

U slučaju prijave ili ozbiljnog nemara za koji su odgovorni, korisnici moraju, osim povrata neopravdano primljenih plaćanja i kamata na ta plaćanja u skladu s člankom 63. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 1306/2013, platiti iznos jednak razlici između prvotno plaćenog iznosa i iznosa na koji imaju pravo. (*Član 9. Provedbene Uredbe, koji se odnosi na neopravdana plaćanja i kazne.*)

III.b Pčelarski program Hrvatske

Pčelarstvo je u Hrvatskoj tradicionalna poljoprivredna grana, koja ima veliki ekonomski značaj. Pčelarenjem se u 2015. godini bavilo 12.526 pčelara te je zabilježeno 564.616 pčelinjih zajednica, prema raspoloživim podacima iz Evidencije pčelara i pčelinjaka u Republici Hrvatskoj. Broj pčelara i pčelinjih zajednica u Republici Hrvatskoj bilježi konstantan porast, što se može zahvaliti dobroj organiziranosti pčelara, potrebama tržišta i potporama ovom sektoru.¹⁰

Na osnovu relevantnih uredbi Evropske unije, Hrvatska donosi trogodišnji pčelarski program i Pravilnik o provedbi mjera tog programa. Trenutno je na snazi [Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2017. do 2019. godine](#), kao i [Pravilnik](#)¹¹ o provedbi mjera navedenog Programa.

Kao pravna osnova za donošenje Nacionalnog pčelarskog programa, pored uredbi (Uredba (EU) br. 1308/2013, Delegirana Uredba Komisije (EU) 2015/1366 i Provedbena Uredba Komisije (EU) 2015/1368), naveden je i Zakon o poljoprivredi. Npr. član 57. Zakona o poljoprivredi propisuje mjere tržišnih intervencija, a u stavu (3) definira da se posebnim programom potpora uspostavljaju mehanizmi kojima pravne i fizičke osobe mogu, uz pridržavanje propisanih pravila, koristiti pravo na potpore uređene, pored ostalog, i za programe za sektore maslinova ulja i maslina, voća i povrća, vina i pčelarstva.

U evaluaciji prethodnog Nacionalnog pčelarskog programa (od 2014. do 2016. godine) navedeno je da su provedene sljedeće mjere: suzbijanje varooze, tehnička pomoć pčelarima i udruženjima pčelara (u sklopu koje je pčelarima omogućena potpora nabavci pčelarske opreme te pčelarskim udruženjima pomoć u organizaciji edukacija pčelara po pitanju raznih tema u području pčelarstva), obnova pčelinjeg fonda (pružena je potpora nabavi kvalitetnih testiranih matica), racionalizacija troškova selećeg pčelarstva, suradnja sa specijaliziranim tijelima i potpore laboratorijima.

Ciljevi pčelarskog programa za razdoblje od 2017. do 2019. godine

Poboljšanje tehničkih uvjeta pčelarenja

Neophodno je osigurati bolje tehničke uvjete za pčelarenje, zamjenu dotrajale i nabavu odgovarajuće opreme, čime se ujedno povećava i sigurnost proizvoda. Ujedno je cilj omogućiti adekvatnu selidbu pčelinjih zajednica i time olakšati dostupnost pčelinjim pašama. Potrebno je podignuti razinu informiranosti i educiranosti pčelara (o tehnologiji, bolestima pčela, kvaliteti pčelinjih proizvoda, tržištu i sl.) te im omogućiti razvoj potrebnih vještina pčelarenja. Cilj je osnažiti servise dostupne pčelarima te osvježiti postojeće i izraditi nove materijale (multimedija, web, časopis) kako bi bili dostupni što širem krugu korisnika.

Zdravlje i vitalnost pčelinjih zajednica

Cilj pčelarskog programa je smanjenje gubitaka pčelinjih zajednica uslijed pojave i/ili širenja pčelinjih bolesti te povećanje svjesnosti pčelara o značaju postavljanja sumnje na bolesti pčelinjih zajednica. Jedan od podciljeva je unaprjeđenje sustava evidencija o pčelarima, pčelinjacima i pčelinjim zajednicama. Značajan segment vitalnosti pčelinjih zajednica je

¹⁰ Podaci preuzeti iz Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje od 2017. do 2019. godine, (donesen u februaru 2016. godine)

¹¹ Pravilnik o provedbi mjera Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje od 2017. do 2019. godine, Narodne novine br. 20/2017

zamjena matica maticama iz uzgojnog programa, koje, u skladu s novijim znanstvenim istraživanjima, trebaju potjecati iz sličnih klimatskih, pašnih i tehnoloških uvjeta.

Sigurnost i kvaliteta pčelinjih proizvoda te njihova pozicija na tržištu

Značajan dio proizvoda pčelarstva plasira se kroz izravnu prodaju potrošačima. Međutim, svjedoci smo sve većeg uvoza meda (i drugih pčelinjih proizvoda) s tržišta trećih zemalja po vrlo niskim cijenama. Cilj programa je povećanje broja pčelara koji koriste analize meda i drugih pčelinjih proizvoda, uključivanje pčelara u postojeće ili nove sheme potvrđivanja kvalitete proizvoda, te promocija pčelinjih proizvoda prema potrošačima. Ujedno, neophodno je razviti sustav praćenja tržišta pčelinjih proizvoda.

Primijenjena istraživanja

Njihov cilj je stjecanje novih znanja koja se mogu koristiti za unaprjeđenje pčelarske tehnologije, zatim pronalaženje postupaka za poboljšanje zdravstvenog statusa pčelinjih zajednica, kao i unaprjeđenje proizvodnje pčelinjih proizvoda.

Povećan uvoz meda i drugih pčelinjih proizvoda s trećih tržišta dodatno ističe značaj i potrebu istraživanja metoda i parametara potvrđivanja autentičnosti vrste, zemljopisnog podrijetla te načina proizvodnje. Ujedno, neophodna su istraživanja kako bi se karakterizirali i standardizirali i ostali pčelinji proizvodi (vosak, pelud, matična mliječ i propolis).¹²

Trogodišnji troškovi Nacionalnog pčelarskog programa Hrvatske

Tabela 1: Predviđeni troškovi po mjeri i godini trajanja pčelarskog programa u eurima (referentni period 1.8.2016.-31.7.2019.)¹³

Mjere	2017.	2018.	2019.
(a) tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara	831.804,00	831.804,00	831.804,00
(b) suzbijanje štetnika i bolesti pčela, naročito varooze	626.396,70	626.396,70	626.396,70
(c) racionalizacija troškova selećeg pčelarenja	298.443,20	298.443,20	298.443,20
(d) mjere za potporu laboratorija za analizu pčelinjih proizvoda s ciljem potpore pčelarima da svoje proizvode plasiraju na tržište i povećaju njihovu vrijednost	69.599,60	69.599,60	69.599,60
(e) obnavljanje pčelinjeg fonda	306.238,40	306.238,40	306.238,40
(f) suradnja sa specijaliziranim tijelima za provedbu programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda	48.719,75	48.719,75	48.719,75
(g) praćenje tržišta	22.271,85	22.271,85	22.271,85
(h) poboljšanje kvalitete proizvoda s ciljem iskorištavanja potencijala proizvoda na tržištu	52.060,50	52.060,50	52.060,50
UKUPNO	2.255.534,00	2.255.534,00	2.255.534,00

Iz tabele koju smo preuzeli iz aktualnog Nacionalnog pčelarskog programa Hrvatske može se vidjeti da je za osam planiranih mjera potrebno godišnje 2.255.534 eura (4.411.441 KM), odnosno za trogodišnji program ukupno 6.766.602 eura (13.234.323 KM).

¹² Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2017. do 2019. godine, str. 9 i 10

¹³ Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2017. do 2019. godine, str. 13

Pravilnik o provedbi mjera Nacionalnog pčelarskog programa

Pravilnikom se detaljno propisuje provedba mjera Nacionalnog pčelarskog programa. Prema Pravilniku za razdoblje od 2017. do 2019. godine, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju je tijelo nadležno za provedbu mjera Programa i pravila propisanih ovim Pravilnikom što posebno uključuje:

- objavu i provedbu javnih natječaja
- osnivanje povjerenstva za potrebe obrade javnih natječaja i izbor najpovoljnijeg ponuđača
- zaprimanje, kontroliranje i obradu zahtjeva
- upisivanje podnositelja zahtjeva u ZOT Registar
- provođenje administrativne kontrole zahtjeva i kontrole na terenu
- vršenje isplate potpora
- pred nadležnim sudovima pokretanje postupaka u svezi sa svojim odlukama i ugovorima i
- podnošenje kaznene prijave kada ocijeni da su prekršene odredbe Kaznenog zakona (»Narodne novine« br. 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15).

Agencija za plaćanja sukladno članku 50. stavku 2. podstavku 6. Zakona o poljoprivredi (»Narodne novine« broj 30/15) donosi:

- odluku o odabiru i/ili odbijanju projekta primijenjenih istraživanja,
- odluku o isplati potpore podnositeljima zahtjeva koji su udovoljili i/ili djelomično udovoljili uvjetima ovoga Pravilnika,
- odluku o povratu sredstava i
- Odluku o odbijanju podnositeljima zahtjeva koji ne udovoljavaju uvjetima ovoga Pravilnika.

Na temelju Odluke o isplati Agencija za plaćanja isplaćuje novčana sredstva na žiro-račun korisnika, podnositelja zahtjeva. (*Član 3. Pravilnika*)

Prema odredbama Pravilnika, korisnik podnosi Agenciji za plaćanja zahtjeve za isplatu potpore. Pravilnik uređuje i ostale detalje provedbe mjera Nacionalnog pčelarskog programa, a pored ostalih i to da: „U slučaju više sile i izvanrednih okolnosti korisnik ili njegov ovlaštenik mora u roku od deset radnih dana od dana nastanka događaja o tome obavijestiti Agenciju za plaćanja na obrascu iz Priloga IX. ovoga Pravilnika te priložiti potrebne dokaze“. (*Član 8. Pravilnika*)

Viša sila i izvanredne okolnosti – definicija u smislu ovoga Pravilnika ima jednako značenje kao definicija korištena u članku 2. stavku 2. Uredbe (EU) br. 1306/2013, a što je navedeno na str. 6 istraživanja.

Tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara

Ova mjera je definirana članovima 10. i 11. Pravilnika. Njom se sufinanciraju sljedeće podmjere:

- a) nabava novih pomagala, pribora i opreme koja se koristi u pčelarstvu (korisnici pčelari),
- b) edukacija pčelara i senzorskih analitičara za stručna predavanja (korisnici registrirane udruge pčelara, županijski savezi pčelara i Hrvatski pčelarski savez (HPS), kao i pčelari, za edukacije pčelara za senzorske analitičare) i
- c) izrada informativnih materijala, poboljšanje i razvoj sustava za protok informacija (mrežna stranica HPS-a, časopis Hrvatska pčela) i sudjelovanje predstavnika HPS-a na specijaliziranim pčelarskim skupovima izvan Republike Hrvatske (korisnik HSP).

Za nabavu novih pomagala, pribora i opreme koja se koristi u pčelarstvu korisnicima se omogućava povrat maksimalno do 80 % prihvatljivog troška sukladno Programu. Podmjerama b) i c) korisnicima se omogućava povrat maksimalno do 90 % prihvatljivog troška sukladno Programu.

U okviru podmjere a), odnosno nabave novih pomagala, pribora i opreme koja se koristi u pčelarstvu, prije mogućeg umanjenja minimalni iznos sufinanciranja po korisniku iznosi 1.000 kuna (258 KM), a maksimalni iznos povrata prema razredima je sljedeći:

- a) 1-15 košnica, 3.000 kuna (776 KM),
- b) 16-30 košnica, 10.000 kuna (2.587 KM),
- c) 31-50 košnica, 20.000 kuna (5.174 KM),
- d) 51-100 košnica, 35.000 kuna (9.054 KM),
- e) 101-300 košnica, 50.000 kuna (12.933 KM),
- f) 301 i više košnica, 75.000 kuna (19.396 KM).

U okviru podmjere b), prije mogućeg umanjenja minimalni iznos sufinanciranja po korisniku iznosi 1.000 kuna (258 KM), a maksimalni iznos povrata prema razredima je sljedeći:

- za stručna predavanja održana u okviru tekuće pčelarske godine:
 - a) registriranoj udruzi pčelara, 5.000 kuna (1.293 KM)
 - b) županijskom savezu pčelara, 10.000 kuna (2.587 KM),
 - c) HPS-u, 50.000 kuna (12.933 KM).
- za edukaciju pčelara za senzorske analitičare po završenom pojedinačnom stupnju edukacije, 2.500 kuna (647 KM).

U okviru podmjere c), prije mogućeg umanjenja minimalni iznos sufinanciranja po korisniku u okviru pčelarske godine iznosi 1.000 kuna (258 KM), a maksimalni iznos 300.000 kuna (77.610 KM).

Racionalizacija troškova selećeg pčelarstva

Pravilnik o provedbi mjera Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje od 2017. do 2019. godine u članu 15. propisuje način provođenja racionalizacije troškova selećeg pčelarstva. Ovom mjerom se sufinancira kupnja nove opreme koja se koristi za selidbu košnica. Korisnici ove mjere su pčelari, kojima se omogućava povrat maksimalno do 80 % sredstava sukladno Programu.

U okviru ove mjere prije mogućeg umanjenja minimalni iznos sufinanciranja po korisniku iznosi 1.000 kuna (258 KM), a maksimalni iznos sufinanciranja po korisniku iznosi:

- a) 35.000 kuna (9.022 KM) za pčelare koji imaju od 30 do 80 košnica,
- b) 50.000 kuna (12.888 KM) za pčelare koji imaju od 81 do 200 košnica i
- c) 75.000 kuna (19.332 KM) za pčelare koji imaju 201 i više košnica.

Korisnik mjere dužan je voditi detaljnu evidenciju o opremi te mu se stavlja zabrana otuđenja sufinancirane opreme u razdoblju od pet godina od dana podnošenja zahtjeva uz mogućnost otpisa sukladno propisanim rokovima amortizacije. Pčelari koji u Evidenciji imaju evidentirano manje od 30 košnica nemaju pravo na korištenje sredstava iz ove mjere, precizirano je u Pravilniku, što znači da „mali proizvođači“ nemaju pravo na ovu potporu.

Suzbijanje varooze

Suzbijanje štetnika i bolesti pčela, naročito varooze, propisano je članovima 13. i 14. Pravilnika o provedbi mjera Nacionalnog pčelarskog programa. Ovom mjerom se sufinancira nabava odobrenih veterinarsko-medicinskih proizvoda (VMP), kiselina koje se koriste za

tretiranje protiv varooze (mliječne, mravlje, octene i oksalne kiseline) i konzumnog šećera. Korisnici mjere su konvencionalni i ekološki pčelari. Potpora se može ostvariti prema broju pčelinjih zajednica upisanih u Evidenciju pčelara i pčelinjaka za nabavu:

- a) VMP-a,
- b) VMP-a i kiselina,
- c) VMP-a i konzumnog šećera ili
- d) VMP-a, kiselina i konzumnog šećera.

Potpore za kiseline kao i za konzumni šećer može se ostvariti samo ako je korisnik zatražio i ostvaruje pravo na potporu za VMP. Maksimalni iznos potpore po pčelinjoj zajednici iznosi:

- a) 30 kuna (7,73 KM) za konvencionalne pčelare i
- b) 50 kuna (12,88 KM) za ekološke pčelare.

Maksimalni iznos potpore za kiseline i/ili za konzumni šećer može činiti najviše 50 % iznosa potpore iz prethodnog stavka i ne može biti veći od iznosa potpore koji je ostvario za VMP.

Ako je korisnik ostvario manje od 50 % maksimalnog iznosa potpore za VMP, u istom omjeru ostvaruje pravo na potpore za kiseline i/ili konzumni šećer.

Osnova za izračun potpore je broj košnica korisnika utvrđen sukladno odredbama iz članka 9. ovoga Pravilnika.

Prema podacima [Hrvatskog pčelarskog saveza](#), suzbijanje varooze se provodi tako da pčelar kupuje veterinarsko-medicinske proizvode (VMP) i traži povrat od Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju do 20. travnja tekuće pčelarske godine za tekuću godinu.

Isplate pčelarima u 2017. godini

Na službenoj web-stranici [Ministarstva poljoprivrede Hrvatske](#) nalazi se podatak da je Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju isplatila ukupno 14.119.426 kuna (3.651.574 KM) na račune korisnika mjera u sektoru pčelarstva za 2017. godinu. Potporu je primilo:

- 1.026 korisnika mjere „Tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara“,
- 2.197 korisnika mjere „Suzbijanje štetnika i bolesti pčela, naročito varooze“,
- 88 korisnika mjere „Racionalizacija troškova selećeg pčelarenja“,
- 60 korisnika „Mjere za potporu laboratorija za analizu pčelinjih proizvoda“,
- 42 korisnika mjere „Obnavljanje pčelinjeg fonda“ i
- 1 korisnik mjere „Suradnja sa specijaliziranim tijelima za provedbu programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelinjih proizvoda“.¹⁴

Uvoz i izvoz meda iz Hrvatske

U Nacionalnom pčelarskom programu Hrvatske nalaze se zanimljivi podaci o uvozu i izvozu meda: „Zabrinjavajući je trend porasta uvoza meda u Hrvatsku. Detaljni podaci dostupni su za 2014. i 2015. godinu. Najveći udio uvezenog meda 2014. godine je iz Kine, te je iznosio 428.040 kg ili 78,68%, a med je uvezen po vrlo niskoj cijeni koja je u prosjeku iznosila 13,01 kn (\approx 1,70€ ili 3,53 KM). Ovakav uvoz meda po izrazito niskim cijenama zabrinjava pčelare, te postavlja upitnim njihovu poziciju na tržištu. Drugi izražen trend je povećanje količina uvezenog meda. Premda za 2015. godinu raspoložemo podacima za prvih 10 mjeseci, vidljivo je da je uvoz premašio 850 tona, od čega je 592,7 tona uvezeno iz Kine, ponovo po vrlo niskoj cijeni od 13,96 kn po kilogramu (\approx 1,83€ ili 3,59 KM). Izvoz iz Republike Hrvatske tijekom 2013. i 2014. godine bio je 162, odnosno 196 tona. Prema podacima Hrvatske gospodarske komore, najveći udio meda izvezen je u Bosnu i Hercegovinu (35,63%).“¹⁵

¹⁴ Podatak objavljen 13.10.2017. godine

¹⁵ Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2017. do 2019. godine, str. 5

III.c Pčelarski program Francuske

U Francuskoj je registrirano 41.560 pčelara, koji godišnje proizvedu oko 13.200.000 kilograma meda. Aktuelni francuski Pčelarski program je izrađen za period 1.8.2016.-31.7.2019. godine. Planirano je da se u okviru tog trogodišnjeg Programa provedu mjere propisane članom 55(4) Uredbe (EU) br. 1308/2013 ukupne vrijednosti 24.010.000 eura (46.924.700 konvertibilnih KM).¹⁶

Tabela 2: Predviđeni troškovi Pčelarskog programa u Francuskoj u eurima

Mjere	Prva godina	Druga godina	Treća godina
(a) tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara	4.200.000,00	3.900.000,00	3.900.000,00
(b) suzbijanje štetnika i bolesti pčela, naročito varooze	1.200.000,00	1.200.000,00	1.200.000,00
(c) racionalizacija troškova selećeg pčelarenja	1.000.000,00	700.000,00	660.000,00
(d) mjere za potporu laboratorija za analizu pčelinjih proizvoda	0,00	0,00	0,00
(e) obnavljanje pčelinjeg fonda	1.600.000,00	1.600.000,00	1.600.000,00
(f) provedba programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda	0,00	600.000,00	600.000,00
(g) praćenje tržišta	0,00	0,00	50.000,00
(h) poboljšanje kvalitete proizvoda s ciljem iskorištavanja potencijala proizvoda na tržištu	0,00	0,00	0,00

III.d Pčelarski program Italije

Planirano je da osam mjera aktuelnog trogodišnjeg Pčelarskog programa Italije košta ukupno 29.275.933 EUR (57.216.399 KM). U Italiji je registrirano 50.000 pčelara i njihove pčele godišnje proizvedu oko 15.000.000 kilograma meda.¹⁷

Tabela 3: Predviđeni troškovi Pčelarskog programa u Italiji u eurima

Mjere	Prva godina	Druga godina	Treća godina
(a) tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara	3.357.478,00	3.368.778,00	3.373.928,00
(b) suzbijanje štetnika i bolesti pčela, naročito varooze	1.978.230,00	1.980.730,00	1.980.730,00
(c) racionalizacija troškova selećeg pčelarenja	1.489.875,00	1.489.975,00	1.500.575,00
(d) mjere za potporu laboratorija za analizu pčelinjih proizvoda	492.336,00	501.136,00	501.136,00
(e) obnavljanje pčelinjeg fonda	1.405.582,00	1.405.882,00	1.405.882,00
(f) provedba programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda	689.560,00	694.560,00	696.560,00
(g) praćenje tržišta	155.000,00	155.000,00	155.000,00
(h) poboljšanje kvalitete proizvoda s ciljem iskorištavanja potencijala proizvoda na tržištu	163.000,00	163.000,00	163.000,00

¹⁶ Pčelarski program Francuske, str. 2. . (referentni period 1.8.2016.-31.7.2019.). izvor: internetska stranica Evropske komisije, Poljoprivreda i ruralni razvoj https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/honey/programmes/national-apiculture/nap-fr_fr.pdf (datum pristupa 6. decembar 2017.)

¹⁷ Pčelarski program Italije, str. 3. Referentni period 1.8.2016.-31.7.2019. Izvor: internetska stranica Evropske komisije, Poljoprivreda i ruralni razvoj https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/honey/programmes/national-apiculture/nap-it_it.pdf (datum pristupa 6. decembar 2017.)

III.e Pčelarski program Nizozemske

Prema informacijama koji se nalaze u Pčelarskom programu Nizozemske, u ovoj državi 5.570 pčelara godišnje proizvede oko 1.420.000 kilograma meda. Nizozemska je planirala da provede samo jednu mjeru u okviru aktuelnog Pčelarskog programa - suzbijanje štetnika i bolesti pčela, naročito varooze, koja će koštati ukupno 1.043.912 EUR (2.040.200 KM).¹⁸

Tabela 4: Predviđeni troškovi Pčelarskog programa u Nizozemskoj u eurima

Mjere	Prva godina	Druga godina	Treća godina
(a) tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara	0,00	0,00	0,00
(b) suzbijanje štetnika i bolesti pčela, naročito varooze	347.971,00	347.942,00	347.999,00
(c) racionalizacija troškova selećeg pčelarenja	0,00	0,00	0,00
(d) mjere za potporu laboratorija za analizu pčelinjih proizvoda	0,00	0,00	0,00
(e) obnavljanje pčelinjeg fonda	0,00	0,00	0,00
(f) provedba programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda	0,00	0,00	0,00
(g) praćenje tržišta	0,00	0,00	0,00
(h) poboljšanje kvalitete proizvoda s ciljem iskorištavanja potencijala proizvoda na tržištu	0,00	0,00	0,00

III.f Pčelarski program Španije

U Španiji je registrirano 23.816 pčelara, koji godišnje proizvedu 31.225.650 kilograma meda. U aktuelnom Pčelarskom programu planirano je provođenje sedam od propisanih osam mjera, za koje će biti potrebno ukupno 33.810.000 EUR (66.077.600 KM).¹⁹

Tabela 5: Predviđeni troškovi po mjeri i godini trajanja Pčelarskog programa u Španiji u eurima

Mjere	Prva godina	Druga godina	Treća godina
(a) tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara	1.380.00,00	1.380.00,00	1.380.00,00
(b) suzbijanje štetnika i bolesti pčela, naročito varooze	5.060.000,00	5.060.000,00	5.060.000,00
(c) racionalizacija troškova selećeg pčelarenja	3.740.00,00	3.740.00,00	3.740.00,00
(d) mjere za potporu laboratorija za analizu pčelinjih proizvoda	350.000,00	350.000,00	350.000,00
(e) obnavljanje pčelinjeg fonda	220.000,00	220.000,00	220.000,00
(f) provedba programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda	300.000,00	300.000,00	300.000,00
(g) praćenje tržišta	0,00	0,00	0,00
(h) poboljšanje kvalitete proizvoda s ciljem iskorištavanja potencijala proizvoda na tržištu	220.000,00	220.000,00	220.000,00

¹⁸ Pčelarski program Nizozemske, str. 2. Referentni period 1.8.2016.-31.7.2019. Izvor: internetska stranica Evropske komisije, Poljoprivreda i ruralni razvoj https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/honey/programmes/national-apiculture/nap-nl_nl.pdf (datum pristupa 6. decembar 2017.)

¹⁹ Pčelarski program Španije, str. 2 i 3. Referentni period 1.8.2016.-31.7.2019. Izvor: internetska stranica Evropske komisije, Poljoprivreda i ruralni razvoj https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/honey/programmes/national-apiculture/nap-es_es.pdf (datum pristupa 6. decembar 2017.)

III.g Analiza pčelarskih programa u pet država EU

Tabelarno smo prikazali najznačajnije podatke koji se odnose na broj registriranih pčelara, godišnju proizvodnju meda i troškove planiranih pčelarskih programa u pet država Evropske unije. Još jednom napominjemo da je, prema Uredbi (EU) br. 1308/2013, doprinos Unije u pčelarskim programima jednak iznosu od 50 % iznosa rashoda za te programe koje snose države članice. To praktično znači da će 50% ukupnih troškova pčelarskih programa koji su navedeni u tabeli 6. biti finansirano iz budžeta EU, a ostatak iz budžeta država članica.

Tabela 6. Neki od najznačajnijih podataka vezanih za sektor pčelarstva u pet država EU

Država	Broj registriranih pčelara	Godišnja proizvodnja meda u posljednje dvije godine (kg)	Troškovi Pčelarskog programa (1.8.2016. - 31.7.2019.)
Francuska	41.560	13.200.000	24.010.000 € I godina: 8.000.000 € II godina: 8.000.000 € III godina: 8.010.000 €
Hrvatska	12.526	6.268.903	6.766.602 € I godina: 2.255.534 € II godina: 2.255.534 € III godina: 2.255.534 €
Italija	50.000	15.000.000	29.275.933 € I godina: 9.731.061 € II godina: 9.768.061 € III godina: 9.776.811 €
Nizozemska	5.570	1.420.000	1.043.912 € I godina: 347.971 € II godina: 347.942 € III godina: 347.999 €
Španija	23.816	31.225.650	33.810.000 € I godina: 11.270.000 € II godina: 11.270.000 € III godina: 11.270.000 €

Od pet analiziranih država Evropske unije, najveći broj pčelara je registriran u Italiji, dok je najveća godišnja proizvodnja meda dvije kalendarske godine koje su prethodile aktuelnom Pčelarskom programu zabilježena u Španiji. Nadalje, Španija je planirala da kroz Pčelarski program, koji će provoditi do 1. avgusta 2019. godine, potroši najviše novca za mjere koje se odnose na sektor pčelarskih proizvoda.

IV. Zaštita proizvođača ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja

Općenito se ljekovito, aromatično i začinsko bilje bere samoniklo i iz uzgoja. Evropska unija preferira i podržava ekološki uzgoj navedenog bilja, što je uređeno nizom uredbi i direktiva EU. **Te uredbe i direktive propisuju standarde i način ekološke proizvodnje, ali ne propisuju mjere zaštite proizvodnje i poticaja isključivo za ovu vrstu poljoprivrednih proizvoda.**

U Evropskoj uniji zaštita i poticaj za ovu vrstu poljoprivredne proizvodnje mogu se ostvariti **u okviru širih mjera EU-a koje se odnose na sve vrste poljoprivredne proizvodnje, uz podršku Evropskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Jedna od takvih mjera ima naziv Ekološki uzgoj (što je sastavni dio programa ruralnog razvoja), a čine je plaćanja za prijelaz na prakse i metode ekološkog uzgoja i plaćanja za održavanje praksi i metoda ekološkog uzgoja.** Također, poticaji se mogu ostvariti u okviru

programa podrške mladim poljoprivrednicima, programa podrške razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava te u okviru drugih sektora i fondova.

Općenito, politika ruralnog razvoja EU-a se financira iz Evropskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR). Njegova vrijednost u periodu od 2014. do 2020. godine iznosi 100 milijardi EUR, pri čemu svaka država članica EU-a prima financijska sredstva za sedmogodišnje razdoblje. Time će se potaknuti oslobađanje dodatne 61 milijarde EUR javnih financija u državama članicama u te svrhe.²⁰

IV.a Propisi EU o ekološkom uzgoju

Najvažniji propisi EU koji se odnose na ekološki uzgoj ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja su sljedeći:

- [Uredba Vijeća \(EZ\) br. 834/2007](#) od 28. lipnja 2007. o ekološkoj proizvodnji i označivanju ekoloških proizvoda i stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 2092/91;
- [Uredba komisije \(EZ\) br. 889/2008](#) od 5. rujna 2008. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označivanju ekoloških proizvoda s obzirom na ekološku proizvodnju, označivanje i kontrolu;
- [Uredba komisije \(EZ\) br. 1235/2008](#) od 8. prosinca 2008. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 s obzirom na režime za uvoz ekoloških proizvoda iz trećih zemalja.

Navedene uredbe dopunjuju sljedeći propisi:

- Uredba Komisije (EZ) br. 1254/2008 od 15. prosinca 2008.
- Uredba Komisije (EU) br. 271/2010 od 24. ožujka 2010.
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 344/2011 od 8. travnja 2011.
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 426/2011 od 2. svibnja 2011.
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 126/2012 od 14. veljače 2012.
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 203/2012 od 8. ožujka 2012.
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 505/2012 od 14. lipnja 2012.
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 392/2013 od 29. travnja 2013.
- Uredba Komisije (EU) br. 519/2013 od 21. veljače 2013.
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1030/2013 od 24. listopada 2013.
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1364/2013 od 17. prosinca 2013.
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 354/2014 od 8. travnja 2014.
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 836/2014 od 31. srpnja 2014.
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1358/2014 od 18. prosinca 2014.²¹

IV.b Uzgoj ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja u Hrvatskoj

Nacionalni propisi koji reguliraju ekološku proizvodnju u Hrvatskoj, pored navedenih propisa EU-a, su sljedeći:

- Zakon o poljoprivredi,
- Zakon o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda;
- Pravilnik o ekološkoj proizvodnji;

²⁰ Izvor: internetska stranica Evropske komisije

https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_hr (datum pristupa 6. decembar 2017.)

²¹ Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2017. do 2019. godine, str. 5

- Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS²² mjera ruralnog razvoja (NN 30/2015).

U kontekstu zaštite proizvođača ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja u Hrvatskoj, važan je [Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja](#), koji propisuje podnošenje jedinstvenog zahtjeva i način provedbe mjera iz programa izravnih plaćanja, te detaljne uvjete i postupke za ostvarivanje (...) plaćanja za poljoprivredne prakse korisne za klimu i okoliš, plaćanja za mlade poljoprivrednike, proizvodno vezane potpore i programa za male poljoprivrednike itd.

Ministarstvo poljoprivrede Hrvatske

Na web-stranici Ministarstva poljoprivrede Hrvatske nalaze se informacije o nekim potporama koje su na raspolaganju poljoprivrednicima, npr. iz [Programa ruralnog razvoja](#).

Ekološki uzgoj

Plaćanja za prijelaz na prakse i metode ekološkog uzgoja

Korisnici: Poljoprivrednici ili grupe poljoprivrednika upisani u Upisnik poljoprivrednika, koji odgovaraju definiciji aktivnog poljoprivrednika sukladno Zakonu o poljoprivredi, čije su površine upisane u ARKOD sustav, koji su u prijelazu na ekološku proizvodnju.

Potpota: Oranice 347,78 EUR (679,69 KM) /ha,
Trajni nasadi 868,18 EUR (1.698 KM)/ha,
Povrće 576,94 EUR (1.128 KM) /ha,
Trajni travnjak 309,94 EUR (606 KM)/ha.

Plaćanja za održavanje praksi i metoda ekološkog uzgoja

Korisnici: Poljoprivrednici ili grupe poljoprivrednika upisani u Upisnik poljoprivrednika, koji odgovaraju definiciji mladog poljoprivrednika sukladno Zakonu o poljoprivredi, čije su površine upisane u ARKOD sustav, koji nastavljaju ekološku proizvodnju.

Potpota: Oranice 289,92 EUR (567 KM)/ha,
Trajni nasad 723,48 EUR (1.415 KM) /ha,
Povrće 480,78 EUR (939,63 KM) / ha,
Trajni travnjak 258,28 EUR (504.78 KM)/ ha.

Potpota je bespovratna u vidu godišnjeg plaćanja po hektaru kao nadoknada korisniku zbog gubitka prihoda i dodatnih troškova koji su rezultat usklađivanja s posebnim uvjetima, a koji nadilaze minimalno propisane uvjete.

²² Integrirani administrativni i kontrolni sustav (IAKS) je obavezan alat za kontrolu plaćanja u poljoprivredi. Njime zemlje članice EU dodjeljuju, prate i kontroliraju plaćanja poljoprivrednicima (izravna plaćanja i mjere ruralnog razvoja vezane uz površinu). IAKS se sastoji od: jedinstvene identifikacije korisnika koji podnose zahtjeve, sustava za identifikaciju zemljišnih parcela (ARKOD), sustava za identifikaciju i registraciju životinja (JRDŽ), sustava za identifikaciju i registraciju prava na plaćanje, podnošenja zahtjeva, administrativne kontrole zahtjeva i kontrole na terenu.
Izvor: http://www.arkod.hr/pitanja_i_odgovori/

V. Izvori

Internetska stranica Evropske komisije, *Zajednička poljoprivredna politika*

https://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview_hr

[http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-631_hr.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-631_hr.htm)

https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_hr

https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/honey/programmes/national-apiculture/nap-fr_fr.pdf

https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/honey/programmes/national-apiculture/nap-it_it.pdf

https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/honey/programmes/national-apiculture/nap-nl_nl.pdf

https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/honey/programmes/national-apiculture/nap-es_es.pdf

https://ec.europa.eu/agriculture/honey/programmes_en

Internetska stranica Evropskog parlamenta

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/586623/EPRS_BRI\(2016\)586623_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/586623/EPRS_BRI(2016)586623_EN.pdf)

Analiza EU i nacionalnog zakonodavstva vezanog uz ekološku proizvodnju Internetska

stranica „Eko-bilje“ <http://www.ekobilje.eu/projekti/analiza-eu-i-nacionalnog-zakonodavstva-vezanog-uz-ekolosku-proizvodnju-uzgoj-ljekovitog-aromaticnog-i-zacinskog-bilja/>

Internetska stranica Nacionalnog sustava identifikacije zemljišnih parcela ARKOD

http://www.arkod.hr/pitanja_i_odgovori/

EUR-Lex

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1308>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32015R1368>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32015R1368>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0834>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex:32008R0889>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32008R1235>

Ministarstvo poljoprivrede Hrvatske

<http://www.mps.hr/hr/trazi?tab=2&text=nacionalni+p%C4%8Delarski+program>

<http://www.mps.hr/hr/novosti/pcelarima-isplaceno-14-milijuna-kuna>

<http://ruralnirazvoj.hr/mjere/mjera-6/>

Narodne novine Republike Hrvatske

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_03_20_485.html

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_03_19_571.html

Hrvatski pčelarski savez

http://www.pcela.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=2004